

59. HAŞR SÛRESİ

Medîne’de, hicretin dördüncü yılında indirilmiştir. Yahudi kabîlelerinden Nadir Oğullarının sürgün edilme olayını ele alan sûre, adını ikinci ayetinde geçen ve “savaş için toplanma” veya “sürgün” anlamına gelen “haşr” kelimesinden almıştır. 24 ayettir.

Rahman ve Rahim olan Allah’ın Adıyla!

Beni yoktan var edip üstün yeteneklerle donatan ve kulluk göreviyle yeryüzüne göderen sonsuz şefkat ve merhamet sahibi yüce Rabb’imin adıyla, O’nun verdiği güç ve yetkiye dayanarak ve yalnızca O’nun adına okuyor, söylüyorum:

I. Göklerde ve yerde bulunan bütün varlıklar, dâimâ Allah’ın sınırsız kudret ve azametini övgüyle anarak yüceltmektedir. Şu muhteşem kâinat nizamı içerisinde yer alan her şey, kendisini yaratan Allah’ın her türlü kusur ve

noksanlıktan uzak olduğunu haykırmakta, O'nun sonsuz ilim, kudret, merhamet, hikmet, iyilik, güzellik ve adâletini gözler önüne sermektedir. Eğer çevrenizdeki varlıklara ibret nazarıyla bakacak olursanız, her zerresinin Allah'ı zikrettiğini duyacak, göreceksiniz. Gerçekten **O, sonsuz kudret ve hikmet sahibidir.** Asla yersiz ve gereksiz hüküm vermeyen ve hükmüne karşı konulamayan Yüce Yaraticıdır. İşte kudret ve hikmetinin bir örneği olarak:

2. Müslümanlarla yaptıkları antlaşmaya ihânet eden Medîneli Yahudilere karşı başlatılan ilk büyük taarruzda, Kitap Ehlinden olduklarını öne süren, fakat Son Elçiyi inkâr eden Nadir Oğulları kabîlesine mensup kâfirleri Medîne yakınlarındaki yurtlarından sürüp çıkaran O'dur! Oysa siz ey müminler, tam teçhizatlı yüzlerce savaşçıya sahip olmalarına rağmen, onların hiçbir direniş göstermeden kalelerinden çıkıp size teslim olacaklarını hiç beklemiyordunuz; zaten onlar da o sağlam ve korunaklı kalelerinin, kendilerini Allah'ın hükmünü yerine getiren

İslâm ordusunun taarruzundan koruyacağını sanıyorlardı. Fakat Allah, bu küstah zâlimlerin **kalplerine müthiş bir korku salarak, onları hiç ummadıkları bir yerden bastırdı** ve en can alıcı noktadan, tam yüreklerinden vurdu onları!

Öyle ki, onlar bu korkunun tesiriyle **evlerini bizzat kendi elleriyle ve müminlerin elleriyle yıkıp tahrip ediyorlardı.** Müslümanlara sağlam bir şey bırakmamak ve giderken alabildikleri her şeyi götürebilmek için kendi elleriyle evlerinin duvarlarını yıkıyor, kapı ve pencerelerini söküyor, kereste ve eşyalarını tarumar ediyorlardı. Bu arada Müslümanlar da, kuşatma sırasında onlar tarafından siper olarak kullanılan duvarların bir kısmını çökerterek yıkıntı hâline getiriyorlardı. Sonunda, sayı ve silah bakımından İslâm ordusundan üstün olan bu büyük kabîle, savaşmaya cesaret bile edemeden Müslümanlara teslim oldu.

Öyleyse, ey akıl sahipleri, Allah yolunda

yürüyen bir toplumun ne büyük lütuf ve yardımlara nâil olacağını görerek bundan dersler çıkarın ve ey kâfirler, bu zâlimlerin başına gelenlerden **ibret alın** da, onların düştüğü hatâyâ düşmeyin!

Peki, onlar savaşmayı tercih etselerdi acaba sürgünden kurtulabilecekler miydi? Hayır!

3. Allah onlara sürgünü takdir etmemiş olsaydı, bu dünyada onları İslâm ordusu karşısında büyük bir bozguna uğratıp ölüm ve esaretle cezalandırarak daha acı bir azâba uğratacaktı. Fakat asıl ceza ileride gelecek: **Âhirette onları korkunç bir ateş azâbı beklemektedir!**

4. Çünkü onlar, Allah'a ve E lçisine karşı geldiler. Kim Allah'a karşı gelirse bilsin ki, Allah'ın cezası çok çetindir!

Müminlerin savaş esnasında yaptıkları tahribata gelince:

5. Ey inananlar! Nadir Oğullarının kalesini kuşattığınız sırada, askerî harekâtı engelleyen herhangi bir ağacı kesmeniz veya harekâta mani olmayanları kökleri üzerinde bırakmanız hep Allah'ın izniyle ve tamamen O'nun rızasına uygun idi. Çünkü O, yo ldan çıkan inkârcıları cezalandırmak için müminlere bu izni vermiştir. Allah, bir ordunun düşman ülkesine girdiğinde oradaki tarlaları, bağları, evleri gereksiz yere yakıp yıkmasına elbette izin vermez fakat yeryüzünü fesada boğan zâlimlerin gücünün kırılması için bu tür tahribatın yapılması zorunluysa, bunda hiçbir günah yoktur.

6. Allah'ın, ciddî bir çarpışmanın yaşanmadığı bu kuşatma sonucunda onlardan alıp Elçisine verdiği mal, mülk, silah, arazi, bahçe ve benzeri fey'lere gelince; onlar, gan îmetler gibi askerler arasında paylaşılmayacak, aşağıdaki ayette belirtilen gruplar arasında dağıtılacaktır. Çünkü **s i z** ey mücahitler, bunları ele geçirmek için **ne at, ne de deve sürüp** düşmanla çarpışmaya **girmediniz fakat Allah,** İslâm nizamının temsilcisi olan

Peygamberini kâfirlere gâlip kılarak, İslâm toplumunun güçlenmesinde kullanması için bu nîmetleri onun tasarrufuna devretti. Çünkü Allah, **elçilerini dilediğinin üzerine gönderir** de, zâlimlerin kalplerine korku salarak onları yenilgiye uğratır. İşte bu kuşatma da aynen böyle olmuştur. Unutmayın ki, **Allah'ın her şeye gücü yeter.**

Ganîmet; savaş yoluyla düşman ordusundan ele geçirilen silah, teçhizat, hayvan, altın ve benzeri menkul mallardır. Bunun hükmü 8-Enfal:1 ve 41'de açıklanmıştı. Bir ülke savaşılarak fethedilmiş bile olsa, o ülkenin toprağı, evleri, menkul ve gayrimenkul malları ganîmet değil, fey'dir. Aynı şekilde, savaşılmadan ele geçirilen "ganîmetler" de fey'dir ve şu şekilde paylaştırılmalıdır:

7. Allah'ın, fethedilen bu şehirlerin halkından alıp Elçisine verdiği fey'e gelince, bunlar; 1-Öncelikle **Allah'ın**, yani O'nun fakir ve muhtaç kullarının, 2-**Peygamberin** ve onun vefâtından sonra İslâm Devlet başkanının, 3-Savaşta şehit düşen askerlerin yakın

akrabalarının, 4-Yardıma muhtaç yetimlerin, 5-Diğer yoksulların 6-V e evinden yurdundan uzak düşmüş, memleketine dönemeyecek şekilde yolda kalmış olanların hakkıdır. Allah, bu tür düzenlemelerle aranızdaki fakirleri de kaldırmak istiyor ki, **böylece mal ve servet, sadece zenginlerinizin arasında dolaşıp duran bir güce dönüşmesin!** Öyleyse, dünya ve âhirette kurtuluşa ermek istiyorsanız, **Peygamberin** Allah'tan aldığı yetkiyle **size getirdiği hayat prensiplerin i gönülden benimseyerek alın, uygulayın; sizi yasakladığı şeyle rden de uzak durun!** Diğer bir deyişle, **Allah'tan** gelen ilkeler ışığında hayatınıza yön vererek, kötülüğün her çeşidinden titizlikle **sakının!** Unutmayın, **Allah'ın cezalandırması çok çetindir!**

8. Evet, bu mallar, **yoksulların,** özellikle de, zulmün egemen olduğu öz yurtlarını terk ederek Allah yolunda İslâm diyarına hicret eden **muhacirlerin hakkıdır!** Çünkü **onlar,** yalnızca **Allah'ın lütuf ve rızasını aradıkları bir de Allah'ı ve Elçisini destekledikleri için**

mallarına mülklerine el konularak yurtlarından sürülmüşlerdir. İşte onlar, gerçekten sözlerinde duran dosdoğru insanlardır.

9. Onlardan önce o diyarı yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan Medîneli fedâkâr Müslümanlara gelince, onlar, kendi ülkelerine göç eden bu muhacirleri kendi canları gibi severler ve onlara fazladan verilen ganîmetlerden dolayı içlerinde en ufak bir kıskançlık, bir burukluk duymazlar. Hattâ kendileri ihtiyaç içinde olsalar bile, daha muhtaç durumda olan mümin kardeşlerini kendilerine tercih ederler. Unutmayın; her kim kendi heva ve hevesinin bencillik, kıskançlık, cimrilik gibi ihtirâslarından korunursa, işte dünyada ve âhirette kurtuluşa erecek olanlar onlardır.

10. Onlar, ta başından beri iman dâvâsına gönül veren öncü Müslümanlardır. Onlardan sonra gelen ve kıyâmete kadar gelecek olan müminler

ise, “Ey Rabb’imiz!” diye yalvarırlar, “Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; inananlara karşı kalbimizde en ufak bir kırgınlık ve nefret duygusuna yer verme! Duâmızı kabul eyle ey Rabb’imiz, şüphesiz Sen çok şefkatli, çok merhametlisin!”

11. Baksana şu ikiyüzlülerin yaptığı hâinliğe; Kitap Ehinden olduklarını iddia etmelerine rağmen Son Elçiyi inkâr eden “din!” kardeşlerine arka çıkarak, “Sakin Müslümanların tehditlerini ciddiye alıp geri adım atmayın! Korkmayın, eğer sizler bu ülkeden **çıkartılacak olursanız, biz de sizinle birlikte çıkacağız;** söz veriyoruz, **size karşı** yapılacak muhtemel bir harekâtta, Peygamber de dahil **hiç kimseye itaat etmeyeceğiz! Eğer Müslümanlar sizinle savaşırlarsa, mutlaka sizi destekleyeceğiz!” diyorlar.** Fakat **Allah şâhittir ki, onlar böyle atıp tutarken kesinlikle yalan söylüyorlar!** Şöyle ki:

12. Şâyet Yahudiler topraklarından sürölüp

ıkarılsalar, onlarla birlikte ıkmayacaklar; onlara karşı savaşı aılsa, onları desteklemeyecekler! İçlerinden bazıları onları savaşıta desteklemeye kalksa bile, İslâm ordusu karşısında bozguna uğrayarak arkalarını dönüp kaçacaklar ve azâbımıza karşı hiç kimseden yardım göremeyecekler!

13. Çünkü gösterişli birer savaşıı gibi görünen o kâfirler aslında o kadar korkaktırlar ki, yüreklerinde size karşı duydukları korku, Allah'a karşı duyduklarından çok daha büyüktür. Çünkü onlar âhiret, cennet, şehâdet ve benzeri ulvî hakikatleri idrâk edemeyen bir toplumdur.

14. Onlar, sizinle toplu hâlde göğüs göğse bir savaşıa giremezler; ancak iyi korunmuş kalelerde veya siperlerin arkasında sizinle savaşı göze alabilirler. Kendi aralarındaki anlaşmazlıklar, çarpışmalar ve savaşlar da çok çetindir. Kuvvet ve yiğitlikleri birbirleriyle çarpıştıkları zamandır. Yoksa Allah için cihad eden

müminlerin karşısında harb meydanına çıkacak olurlarsa, o kuvvet ve şiddetleri zayıflık ve yenilgiye dönüşür. Ayrıca sürekli birbirleriyle didişip dururlar. Dışarıdan bakınca **onları birlik ve beraberlik içinde sanırsın; oysa kalpleri darmadağındır.** Bir inanç etrafında toplanıp da gönül birliği ile hareket edemezler. **Çünkü onlar, akıllarını kullanmayan** ve bu yüzden de, doğru bir inanca ve sağlam ahlâkî ölçülere sahip olmayan inkârcı **bir toplumdur.**

15. Bu durumdaki bütün münâfık ve kâfirlerin âkıbeti, **tıpkı kendilerinden kısa bir süre önce** Bedir savaşında ve Benî Kaynuka Yahudilerinin topluca sürgün edilmesinde **ihânetlerinin cezasını çeken ve âhirette can yakıcı bir azâba mahkûm olan inkârcıların uğradığı âkıbet gibi** olacaktır.

16. Yahudileri kışkırtan münâfıkların durumu, **şeytanın durumuna** ne kadar da **benziyor:** Şeytan, **insana** vesvese vererek, “Allah’ın ayetlerini **inkâr et!** Korkma, ben senin

yanındayım!” **der fakat** insan onun sözüne güvenip Rabb’ini **inkâr edince** hemen ardından Bedir savaşında olduğu gibi (8. *Enfal*: 48) aynı şekilde Hesap Gününde de onu yapayalnız bırakarak, “**Ben seni tanı mı y o r u m** ve yaptıklarının sorumluluğunu da kabul etmiyorum! Çünkü **ben** her ne kadar isyankâr olsam da, âlemlerin Rabb’i olan **Allah’tan korkarım!**” **der.**

17. Böylece her ikisinin âkıbeti de, sonsuza dek içinde kalacakları cehennem ateşi olacaktır. İşte zâlimlerin cezası budur!

18. O hâlde, ey iman edenler! Allah’tan gelen ilkelere sımsıkı sarılın ve şeytanın adımlarını izlemekten titizlikle sakının! Herkes kendisini şimdiden hesaba çeksın ve yarınki ebedî hayat için ne hazırladığına baksın! Evet, Allah’a yürekten bir saygıyla bağlanın! Hiç kuşkusuz Allah, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

19. Ve sakın ola ki, Allah’ı unutan ve bu

yüzden O'nun da kendi benliklerini ve insanlıklarını kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın! Çünkü onlar, Allah'ın bahşettiği nîmetleri kötülük amacıyla kullanarak yoldan çıkmış olan kimselerdir.

20. Bunun içindir ki, cennet halkıyla cehennem halkı asla bir olamaz; dünyada ve âhirette kurtuluşa erecek olanlar, ancak cennet halkıdır.

Fakat bunu hak edebilmek için, omzunuzdaki sorumluluk yükünün farkında olmanız ve Kur'an ile hayatınızı şekillendirmeniz gerekir. Gerçekten bu Kur'an'ın ruhlar üzerinde öyle bir ağırlığı, öyle bir gücü ve etkisi vardır ki;

21. Eğer Biz bu Kur'an'ı siz insanlara değil de ,bir dağın üzerine indirseydik, o koskocaman dağın Allah korkusuyla ezilip paramparça olduğunu görecektin! Ama ne gariptir ki, akıl ve bilinç yeteneğiyle donatılarak kulluk emânetini yüklenen insanoğlu, bir taraftan

cehennem ateşi, diğer taraftan cennet nîmetleriyle kuşatılmış bir geleceğe doğru yol alırken pervasız ve gamsız davranıyor, bu muhteşem Kur'an karşısında duyarsız kalıyor!

İşte Biz insanlara böyle ibret verici örnekler verip onları rûhen ve zihnen aydınlatıyoruz ki, düşünüp öğüt alsınlar.

22. O Allah ki, Kendisinden başka emrine kayıtsız şartsız boyun eğilecek hiçbir otorite, kulu kölesi olunacak, her dediği dinlenecek **hiçbir ilâh yoktur! O**, yaratılmışların algılama sınırlarının ötesinde bir âlem olan **gaybı da**, duyularla kavranabilen **şehâdet âlemini de** en mükemmel şekilde **bilmektedir**. Görülen ve görülmeyen, açıkta ve gizli olan her şeyden haberdardır. Aynı zamanda **O, sonsuz şefkat ve merhamet sahibidir.**

23. O Allah ki, Kendisinden başka kulluk edilecek bir otorite, **bir ilâh yoktur!**

O, mutlak hükümsanlık sahibi, Melik'tir.

Her türlü kusurdan, noksanlıktan uzak;
Kuddüs'tür.

İslâm, kurtuluş ve esenliğin kaynağı; **Selâm'dır.**

İman, güven ve emniyet veren; **Mümin'dir.**

Her an her şeyi gözetip koruyan, her muhtacın ihtiyacını karşılayan; **Müheymin'dir.**

Gerçek anlamda kudret, izzet ve şeref sahibi;
Aziz'dir.

Dağınıkları toparlayan, yaraları sarıp sarmalayan gücüne karşı konulamayan sonsuz kudret sahibi;
Cebbâr'dır.

Her konuda yüceliğini gösteren, yüceliğiyle övünmeye hakkı olan; **Mütekebbir'dir.** Daha büyüğü olmayan en büyüktür.

Allah, müşriklerin düşünce ve anlayışlarının bozukluğundan kaynaklanan şirkin her şeklinden ve her türünden münezzehtir; acziyet ve

noksanlık anlamına gelebilecek her türlü nitelikten uzaktır; insanların ilâhlık pâyesi vererek O'na **ortak koştukları her şeyin üzerinde ve ötesindedir, çok yücedir!**

24. O Allah ki, her şeyin yaratıcısıdır; **Hâlık'tır,** yoktan var edendir; **Bâri'dir ve** her varlığa en uygun şekil ve özellikleri verendir; **Musavvir'dir.**

Kısacası, en mükemmel nitelikler, **en güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde bulunan bütün varlıklar, dâimâ Allah'ın** sınırsız kudret ve azametini övgüyle anarak **yüceltmektedir.** Şu muhteşem kâinat nizamı içerisinde yer alan her şey, kendisini yaratan Allah'ın her türlü kusur ve noksanlıktan uzak olduğunu haykırmakta, O'nun mükemmelliğini gözler önüne sermektedir. Gerçekten **O, sonsuz kudret ve hikmet sahibidir.** Asla yersiz ve gereksiz hüküm vermeyen ve hükmüne karşı konulamayan Yüce Yaratıcıdır.